

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht 2021

**Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála**

Tíreolaíocht

Ardleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótaíl i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuilleanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Agus breithniú á dhéanamh ar an scéim mharcála seo, ba cheart aird a bheith ar an méid a leanas:

- Braitheann na sonraí a theastaíonn in aon fhreagra ar an gcomhthéacs agus ar an mbealach ina gcuirtear an cheist, agus ar an líon marcanna a sannadh don fhreagra ar an scrúdpháipéar.
- Caithfear focail, nathanna cainte nó frásaí a úsáid i gceart i gcomhthéacs agus níor cheart iad a bhréagnú, agus más léir go n-úsáidtear go mícheart iad nó go mbréagnaítear iad, ní féidir na marcanna a thabhairt.
- Mar riail ghinearálta, más ann d'amhras faoina bhailí atá aon fhreagra, ní mór do scrúdaitheoirí dul i gcomhairle lena scrúdaitheoir comhairleach sula mbronntar marcanna.
- Níl na moltaí ná na samplaí etc. a thugtar sa scéim uileghabhálach agus is féidir glacadh le freagraí malartacha bailí eile etc.
- Chun críche marcála, is é is Pointe Substaintiúil Ábhartha (PSÁ) ann ná aon phíosa amháin d'fhaisnéis fhíorasach a dtabharfaidh scrúdaitheoir ualú marcála dó mar atá leagtha síos sa scéim mharcála (2 mharc de ghnáth). Mar a moladh roimhe seo i gCiorclán S85/09 agus sna Táscairí Marcála Samplacha atá ar fáil ar shuíomh Gréasáin Choimisiún na Scrúduithe Stáit, ba cheart go dtiocfadh gach PSÁ as an bhfaisnéis a thugann an t-iarratasóir, rud is cúis le freagra comhleanúnach foriomlán ar an gceist.

Tá eolas sa tábla thíos maidir leis na nótaí mínithe a úsáidtear don mharcáil sa scéim mharcála. Úsáidtear nótaí mínithe eile le haghaidh ceisteanna áirithe eile, liostaítear na nótaí mínithe sin tar éis na scéime marcála don cheist ábhartha.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna (más iomchuí)
	Faisnéis bhailí	1
	Faisnéis bhailí	2
	Faisnéis bhailí	3
	Faisnéis bhailí	4
	Farasbarr faisnéise	N/B
	Freagra mícheart	0
	Cuid shuntasach de fhreagra	N/B
	Leathanach feicthe ag an scrúdaitheoir / faisnéis neamhbhailí	N/B

CUID A hAON – CEISTEANNA GEARRFHREAGRA – 80 MARC

Bronn 10 gcinn ar bith de na ceisteanna @ 8 marc an ceann.

Marcáil gach ceist a ndearnadh iarracht uirthi agus bronn na deich gceist leis na marcanna is airde.

Gan grádú ar bith.

C1 G 30 08 V-ghleann 2m M 28 98 Cumar aibhneacha 2m G 26 07 Leibhéanna 2m M 28 99 Foirmiú lúblocha 2m	C7 (i) 220m 2m (ii) 5.2km 2m (iii) G 254 044 2m (iv) 28km ² 2m
C2 (i) D 1m A 1m C 1m B 1m (ii) Aon sliabhraon bhailí 2m (iii) Sriosach / Coinbhéirseach 2m	C8 (i) N 58 2m (ii) G 268 043 2m (iii) TOT 2m (iv) Bréagach 2m
C3 (i) C 1m (ii) Creimeadh 1m B 1m Síonchaitheamh 1m D 1m Sil-leagan 1m A 1m Síonchaitheamh 1m	C9 A 2m D 2m E 2m B 2m C 2m
C4 (i) C 1m (ii) Carraig Dhríodair 1m A 1m Carraig Dhríodair 1m B 1m Bruthcharraig 1m (iii) Aolchloch 1m Gaineamhchloch 1m	C10 (i) 50-74mm 2m (ii) Bréagach 1m Fíor 1m (iii) Isihaití 2m (iv) Lagrach 2m
C5 (i) D 1m E 1m C 1m B 1m F 1m A 1m (ii) Aon sampla bailí 2m	C11 (i) 273 2m (ii) 2017 2m (iii) 173 2m (iv) Bréagach 2m
C6 (i) Fionnuar Measartha Aigéanach 1m Milano 1m An Mezzogiorno 1m Dáilcheantar Shligigh-Liatroma 1m Iomairí agus Gleannta na Mumhan 1m Tír na mBascach 1m (ii) Bréagach 1m Fíor 1m	C12 (i) Cathracha 2m (ii) 70 (%) 2m (iii) 7.1 (%) 2m (iv) Míniú bailí gearr ar bith 1m + 1m

In 2021 bhí rogha bhreise ag na hiarrthóirí ar pháipéar Tíreolaíochta Scrúdú na hArdteistiméireachta. Ba iad seo a leanas na treoracha le haghaidh Roinn a Dó den scrúdpháipéar ardleibhéil:

Ní mór duit **TRÍ** cheist a fhreagairt. Ní cheadaítear duit gach ceann de na trí cheist a roghnú as an roinn chéanna. Féadfaidh tú dhá cheist a roghnú as an roinn chéanna más mian leat.

- Roinn 1 – Patrúin agus Próisis sa Chomhshaol Fisiceach (Ceisteanna 1-3)
- Roinn 2 – Tíreolaíocht Réigiúnach (Ceisteanna 4-6)
- Roinn 3 – Toghaonaid (Ceisteanna 7-12)
- Roinn 4 – Roghaonaid (Ceisteanna 13-24)

Chun marc iomlán a fháil le haghaidh Roinn a Dó, roghnaítear leis an gcóras marcála ar líne ar dtús na trí cheist lena bhfuil na marcanna is airde ó Roinn a Dó agus cuirtear le chéile iad. **Mura** bhfuil na trí cheist ar fad ón Roinn chéanna, is é sin an marc iomlán ceart le haghaidh Roinn a Dó ansin, agus cuireann an Scrúdaitheoir GF isteach le haghaidh míre ar a dtugtar Coigeartú. Fágann sé sin an t-iomlán a ríomhadh leis an gcóras marcála ar líne i dtosach mar atá sé.

Má tá na trí cheist ar fad lena bhfuil na marcanna is fearr ón Roinn chéanna, ansin beidh iomlán na gceann sin neamhbhailí mar gheall ar an rúibric a theastaíonn. Sna cásanna sin, cuireann an Scrúdaitheoir an marc diúltach cuí isteach don mhír ‘Coigeartú’, ag baint úsáid as na nótaí mínithe seo a leanas:

Nóta mínithe	Úsáid	Marcanna (más iomchuí)
A	Léirítear go bhfuil na marcanna ón gceist thuas á gcoigeartú ón iomlán	N/B
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Tá iomlán na nótaí mínithe a úsáidtear á ndéalú ón iomlán	0, -1, -2, -3, -4, -5, -6, -7, -8, -9, -10

Go sonrach, cuireann an Scrúdaitheoir an nóta mínithe A ag barr an leathanaigh ar dheis ar freagraíodh an cheist lena bhfuil an tríú marc is airde, agus cuireann sé an comhcheangal ceart uimhreacha in aice leis an A sin chun an coigeartú ceart a chur i bhfeidhm. Mar shampla, chun marc Coigeartaithe -23 a chur i bhfeidhm, chuirfeadh Scrúdaitheoirí A, -10, -10, -3 ann.

Is é éifeacht leis an marc Coigeartaithe a chinntiú go gcuirfear an rúibric thuas i bhfeidhm – is é sin, gurb é marc iomlán iarrthóra le haghaidh Roinn a Dó an comhcheangal is airde de na marcanna bailí (i gcás go dtagann na marcanna ó dhá cheist ar a mhéad ón roinn chéanna).

ROINN 1

PATRÚIN AGUS PRÓISIS SA CHOMHSHAOL FISEACHACH

Ceist 1 go 3

Tá 80 marc ag gabháil le gach ceist.

Ceist 1

1A. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil leathscála den limistéar a thaispeántar.

Ar an tsracléarscáil sin, taispeáin agus lipéadaigh gach ceann díobh seo a leanas mar is ceart:

- Limistéar iomlán Loch Cuilinn
- Cúrsa Abhainn na Muaidhe idir G 259 024 agus G 269 090
- Cuir **X** ag cumar Abhainn na Muaidhe agus na hAbhann Buí
- An limistéar talún iomlán atá os cionn 200 méadar.

[20m]

Imlíne na Sracléarscáile	4 mharc (4/0)
4 ghné @ 4 mharc an ceann:	Taispeánta 3 mharc (grádaithe 3/1/0)
	Lipéad 1m

- Caithfear imlíne sracléarscáile a tharraingt go dtí leathscála den limistéar a leagtar síos. Is é an méid a theastaíonn ná 12cm x 9cm [ceadaigh difríocht suas le 0.5cm].
- Caithfear ceithre thaobh a tharraingt ar an tsracléarscáil. Ní ghlactar le himeall an leathanaigh a úsáid. Caill 4 mharc as imlíne na sracléarscáile.
- Sa chás gur rianaíocht a dhéantar den léarscáil nó nach ndéantar ach cuid den léarscáil a tharraingt, cailltear 4 mharc i ndáil le himlíne na sracléarscáile agus 3 mharc in aghaidh na míre i ndáil leis an léiriú. Ná ceadaigh ach marcanna lipéadaithe.
- Má úsáidtear an t-aerfótagraf in ionad na léarscáile de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis = 0 marc.
- Is féidir lipéad a chur ar na gnéithe ar an tsracléarscáil nó in eochair. Mura bhfuil siad lipéadaithe, 0 marc as taispeáint.
- Ní mór gur triaileadh gné a thaispeáint ionas go mbronnfar marcanna as lipéadú. Mura dtaispeántar na hiarrachtaí sin, 0 marc as lipéadú. Má bhíonn an ghné aimsithe san áit chontráilte, ach í lipéadaithe i gceart, féadfar marcanna i gcomhair lipéadú a bhronnadh toisc gur triaileadh gné a aimsiú.
- Taispeánta, bronnfar marcanna 3/1/0. Cruinneas réasúnta (suíomh agus coibhneas) do mharcanna iomlána as taispeáint.
- Is féidir an sceitse a tharraingt ar an bhfreagarleabhar nó ar ghrafpháipéar.

1B. Próisis Dromchla

Freagair (i) nó (ii).

- (i) Scrúdaigh an chaoi a dtéann **próiseas an tsil-leagain** i bhfeidhm ar fhoirmiú tírghné abhann **amháin nó** ar fhoirmiú tírghné cósta **amháin nó** ar fhoirmiú tírghné oighrí **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

[30m]

Tírghné ainmnithe   2 mharc
Scrúdú   14 x PSÁ

- Tugtar creidiúint 2 x PSÁ as tagairt a dhéanamh do ról phróiseas an tsil-leagain. Teastaíonn scrúdú ar gach tagairt eile do phróisis an tsil-leagain.
- Tugtar creidiúint 1 x PSÁ as sampla sonrach ón scrúdú.
- Is é bunphointe na ceiste tionchar phróiseas an tsil-leagain ar fhoirmiú na tírghnéithe. Míniú ar phróisis an chreimthe 0 marc.
- Tugtar creidiúint as léaráidí ábhartha le lipéid do 1 x PSÁ. Léaráid gan lipéid = 0 marc.
- Tugtar creidiúint bhreise as eolas ábhartha ar léaráidí le lipéid do 2 x PSÁ. Caithfidh gur faisnéis é seo nár bronnadh marc air cheana sa chuntas scríofa.
- Tugtar creidiúint 2 x PSÁ ar a mhéad má tá cur síos tugtha ar an tírghné díreach gan tagairt don fhoirmiú.
- Ní gá go mbainfeadh an cheist le hÉirinn.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
N	Tírghné ainmnithe	N/B
REF	Tagairt do phróiseas an tsil-leagain	N/B
Ex	Sampla nó láthair	N/B
✓₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B

Nó

- (ii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar **na tosca a rialaíonn oibriú** próisis ollghluaiseachta **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Tosca aitheanta	2 + 2 marc
Próisis ollghluaiseachta ainmnithe	2 mharc
Cur síos/Míniú	12 x PSÁ

- Tá cur síos/míniúchán de dhíth maidir le gach toisc sa bhreis orthu sin.
- Tugtar creidiúint 1 x PSÁ as sampla sonrach ón gcur síos/míniú.
- Tugtar creidiúint as léaráidí ábhartha le lipéid do 1 x PSÁ. Léaráid gan lipéid = 0 marc.
- Tugtar creidiúint bhreise as eolas ábhartha ar léaráidí le lipéid do 2 x PSÁ. Caithfidh gur faisnéis é seo nár bronnadh marc air cheana sa chuntas scríofa.
- Ní gá go mbainfeadh an freagra le hÉirinn.
- Tugtar creidiúint 2 x PSÁ ar a mhéad mura dtugtar ach cur síos ar an ollghluaiseacht gan aon tagairt do thosca lena rialaítear a hoibríocht.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Toisc aitheanta	N/B
N	Próisis ollghluaiseachta ainmnithe	N/B
Ex	Sampla nó láthair	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B

1C. Gníomhaíocht Sheismeach

Mínigh conas is féidir creathanna talún a thuar agus a iarmhairtí a laghdú.

[30m]

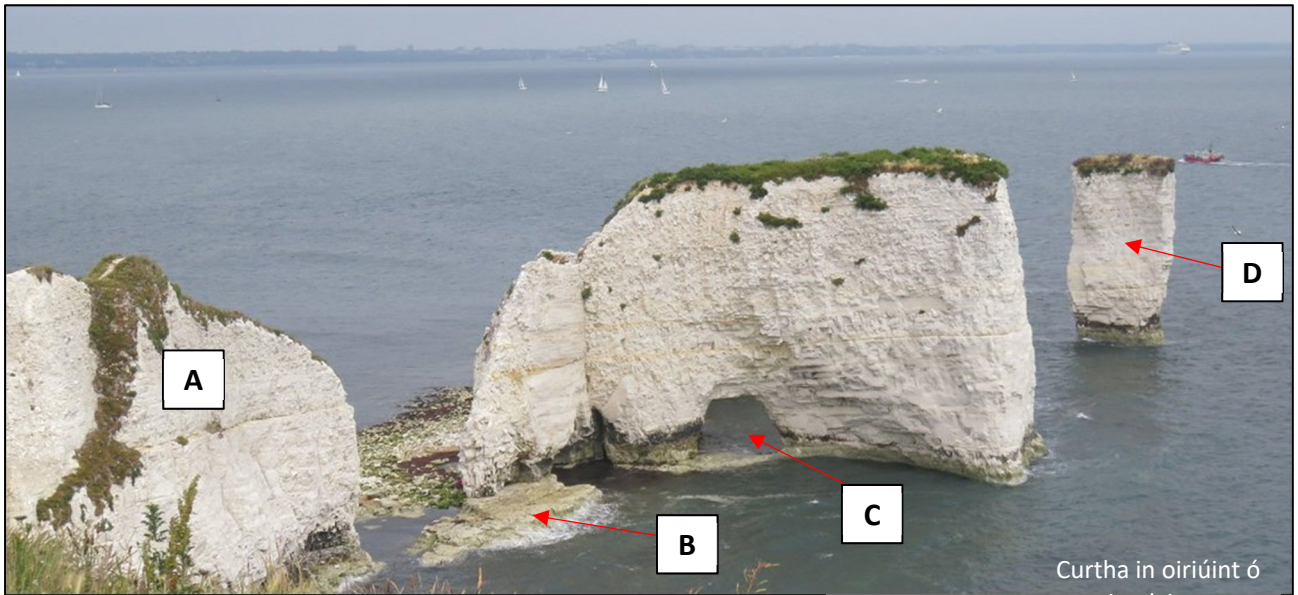
Tagairt do chreathanna talún a thuar	2 mharc
Tagairt do thionchar creathanna talún a laghdú	2 mharc
Míniúchán	13 x PSÁ

- Tugtar creidiúint don 2ú tagairt do thionchar creathanna talún le haghaidh 1 x PSÁ ón míniú. Caithfidh gach tagairt eile a mhíniú.
- Tugtar creidiúint don 2ú tagairt do thionchar creathanna talún a laghdú le haghaidh 1 x PSÁ ón míniú. Caithfidh gach tagairt eile a mhíniú.
- Tugtar creidiúint as léaráidí ábhartha le lipéid do 1 x PSÁ. Léaráid gan lipéid = 0 marc.
- Tugtar creidiúint bhreise as eolas ábhartha ar léaráidí le lipéid do 2 x PSÁ. Caithfidh gur faisnéis é seo nár tugadh marc air cheana sa chuntas scríofa.
- Glac léirmhíniú leathan maidir le creathanna talún a thuar agus éifeachtaí creathanna talún a laghdú.
- 7 x PSÁ ar a mhéad mura bhfuil ach tuar nó éifeachtaí mínithe.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
REF	Tagairt do chreathanna talún a thuar	N/B
I	Tagairt do thionchar creathanna talún a laghdú	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B

Ceist 2

2A. Tírghnéithe Cósta

Scrúdaigh an fótagraf thuas agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- (i) Ainmnigh gach ceann de na tírghnéithe a foirmíodh mar thoradh ar na próisis chósta ar a bhfuil na lipéid **A**, **B**, **C** agus **D**.
- (ii) Ainmnigh **dhá** phróiseas shonracha de chreimeadh cósta.
- (iii) Mínigh go hachomair cad is brí le *tonnta déanmhasacha*.
- (iv) Mínigh go hachomair cad is brí le *tonn-athraonadh*.

[20m]

(i)	A = Aill	2 mharc
	B = Clár tonnghearrtha	2 mharc
	C = Uaimh	2 mharc
	D = Staca Farraige	2 mharc
(ii)	Próisis shonraithe ainmnithe	2 + 2 marc
(iii)	Míniú bailí	2 + 2 marc
(iv)	Míniú bailí	2 + 2 marc

2B. Forbairt Tírdhreach

Scrúdaigh an chaoi a gcruthaítear tírdhreacha sainiúla mar thoradh ar chineálacha éagsúla carraigeacha, agus bíodh tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[30m]

Carraig 1 agus tírdhreach ghaolmhar ainmnithe	2 + 2 marc
Carraig 2 agus tírdhreach ghaolmhar ainmnithe	2 + 2 marc
Scrúdú	11 x PSÁ

- Caithfear gach cineál eile carraige agus tírdhreacha gaolmhaire a scrúdú.
- Ní gá go mbainfeadh an cheist le hÉirinn.
- Tugtar creidiúint as léaráidí ábhartha le lipéid do 1 x PSÁ. Léaráid gan lipéid = 0 marc.
- Tugtar creidiúint bhreise as eolas ábhartha ar léaráidí le lipéid do 2 x PSÁ. Caithfidh gur faisnéis é seo nár bronnadh marc air cheana sa chuntas scríofa.
- Cur síos ar an gcarraig nó ar an tírdhreach gan tagairt ar bith don ghaol idir an charraig agus an tírdhreach 2 x PSÁ ar a mhéad.
- 7 x PSÁ ar a mhéad murar scrúdaíodh ach cineál carraige agus tírdhreach amháin.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
N	Carraig ainmnithe	N/B
Ex	Sampla de tírdhreach ghaolmhar	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B

2C. Idirghníomhaíocht an Duine le Próisis Dromchla

Bíonn tionchar ag idirghníomhaíocht an duine ar phróisis dromchla.

Scrúdaigh an ráiteas sin agus tú ag tagairt do cheann **amháin** díobh seo a leanas:

- An tionchar a bhíonn ag bearta rialúcháin tuilte ar phróisis abhann
- An tionchar a bhíonn ag obair chosanta cósta ar phróisis chósta
- An tionchar a bhíonn ag gníomhaíochtaí an duine ar phróisis ollghluaiseachta.

[30m]

Tionchar ar an bpróiseas aitheanta

2 mharc

Scrúdú

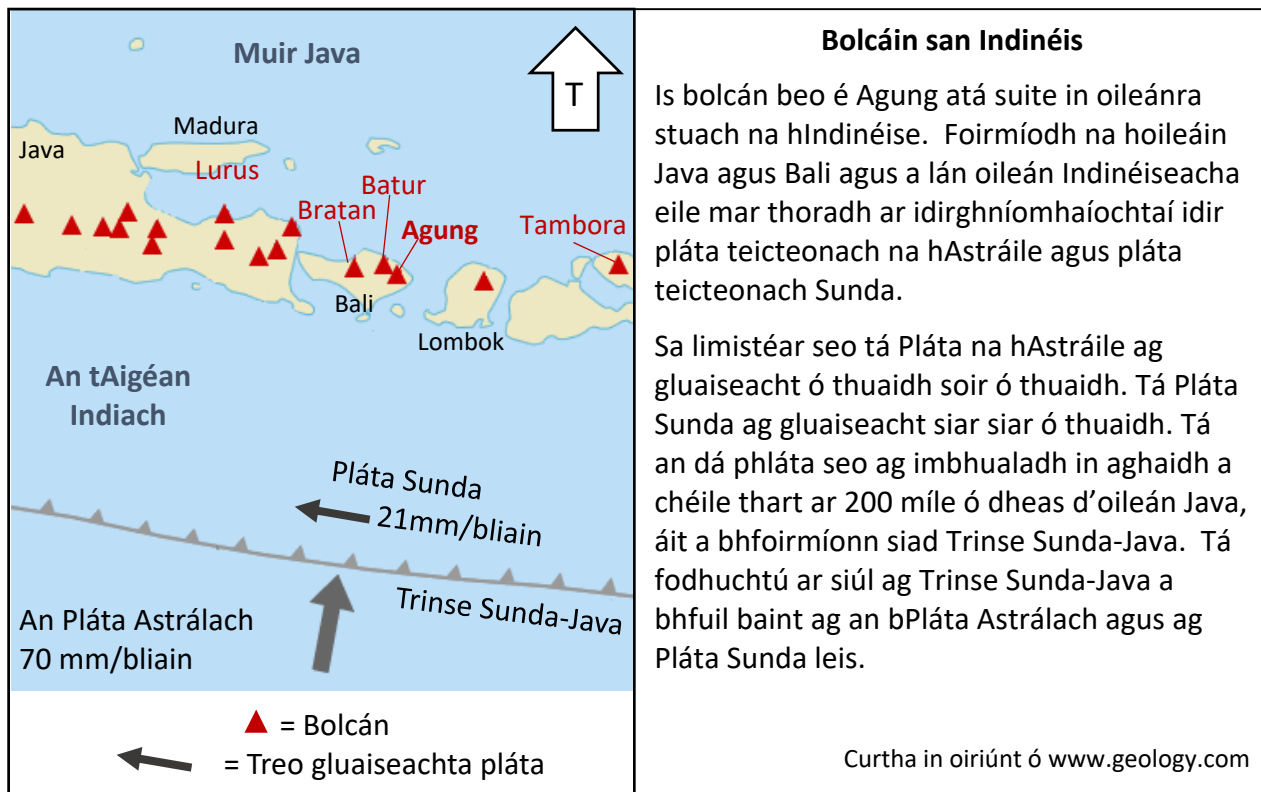
14 x PSÁ

- Tugtar creidiúint as an 2ú tionchar ar phróiseas aitheanta do 1 x PSÁ ón scrúdú. Tá scrúdú le déanamh ar an uile thionchar sa bhreis orthu sin.
- Tugtar creidiúint as sampla ainmnithe do 1 x PSÁ ón scrúdú.
- Ní gá go mbainfeadh an cheist le hÉirinn.
- Tugtar creidiúint as léaráidí ábhartha le lipéid do 1 x PSÁ. Léaráid gan lipéid = 0 marc.
- Tugtar creidiúint bhreise as eolas ábhartha ar léaráidí le lipéid do 2 x PSÁ. Caithfidh gur faisnéis é seo nár tugadh marc air cheana sa chuntas scríofa.
- Féadfaidh an plé a bheith dearfach nó diúltach.
- 2 x PSÁ ar a mhéad murar tugadh ach cur síos ar ghníomhaíochtaí an duine gan tagairt ar bith don tionchar ar phróisis dromchla.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Tionchar ar an bpróiseas aitheanta	N/B
Ex	Sampla	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B

Ceist 3

3A. Bolcáin

Scrúdaigh an léarscáil agus an téacs thuas ina dtugtar eolas faoi bholcáin san Indinéis, agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- Ainmnigh an bolcán is gaire do Agung ar oileán Bali.
- Cén treo ina bhfuil an Pláta Astrálach ag gluaiseacht **agus** cén luas (ina mm/in aghaidh na bliana) ata faoi?
- Ainmnigh **dhá** ábhar phireaclastacha a eisteilgtear as bolcán le linn brúchta.
- Céard é an t-ainm atá ar chón bolcánach atá tar éis titim isteach air féin i ndiaidh brúchta?
- Mínigh go hachomair cad is brí leis an téarma *fhodhuchtú*.
- Mínigh go hachomair cad is brí le bolcán *suanach*.

[20m]

(i)	Batur	2 mharc
(ii)	Ó Thuaidh soir ó thuaidh agus 70mm/bl/	2 + 2 marc
(iii)	Ábhar phireaclastach ainmnithe	2 + 2 marc
(iv)	Caldera	2 mharc
(v)	Míniú bailí	2 + 2 marc
(vi)	Míniú bailí	2 + 2 marc

3B. Coigeartú Abhann

Scrúdaigh an chaoi a n-athraítear an tírdhreach nuair a thagann athrú ar abhainn mar thoradh ar athrú bonnleibhéil, agus bíodh tagairt agat do shampla(í) a bhfuil staidéar déanta agat air (orthu).

[30m]

Athrú ar an tírdhreach ainmnithe	2 mharc
Sampla	2 mharc
Scrúdú	13 x PSÁ

- Tugtar creidiúint don 2ú hathrú aitheanta ar an tírdhreach do 1 x PSÁ ón scrúdú.
- Tugtar creidiúint as an 2ú sampla ainmnithe do 1 x PSÁ ón scrúdú.
- Caithfear scrúdú a dhéanamh ar gach athrú eile ar an tírdhreach
- Glac le gnéithe athnuachana abhann mar athruithe aitheanta ar an tírdhreach.
- Tugtar creidiúint as léaráidí ábhartha le lipéid do 1 x PSÁ. Léaráid gan lipéid = 0 marc.
- Tugtar creidiúint bhreise as eolas ábhartha ar léaráidí le lipéid do 2 x PSÁ. Caithfidh gur faisnéis é seo nár tugadh marc air cheana sa chuntas scríofa.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Athrú ar an tírdhreach ainmnithe	N/B
Ex	Sampla	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B

3C. Bruthcharraig

Mínigh foirmiú **dhá** bhruthcharraig, agus bíodh tagairt agat do shamplaí in Éirinn.

[30m]

Dhá bhruthcharraig Éireannacha ainmnithe	2 + 2 marc
Míniú ar fhoirmiú charraig 1	6/7 x PSÁ
Míniú ar fhoirmiú charraig 2	6/7 x PSÁ

- Tugtar creidiúint i gcomhair suíomhanna Éireannacha gaolmhara ainmnithe do gach carraig do 2 x PSÁ.
- Tugtar creidiúint as léaráidí ábhartha le lipéid do 1 x PSÁ. Léaráid gan lipéid = 0 marc.
- Tugtar creidiúint bhreise as eolas ábhartha ar léaráidí le lipéid do 2 x PSÁ. Caithfidh gur faisnéis é seo nár tugadh marc air cheana sa chuntas scríofa.
- Tugtar 2 x PSÁ ar a mhéad má tá cur síos tugtha ar na bruthcharraigeacha díreach gan tagairt don fhoirmiú.
- 7 x PSÁ ar a mhéad mura mínítear ach bruthcharraig amháin.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
N	Bruthcharraig ainmnithe	N/B
Loc	Suíomh Éireannach ainmnithe	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B
P1 / P2	Baineann na nótaí mínithe le carraig 1 / carraig 2	N/B

ROINN 2

TÍREOLAÍOCHT RÉIGIÚNACH

Ceist 4 go 6

Tá 80 marc ag gabháil le gach ceist.

Ceist 4

4A. Scileanna Léarscáile

Tarraing léarscáil imchrutha de réigiún **Ilchríochach / Fo-ilchríochach** (nach bhfuil san Eoraip) a bhfuil staidéar déanta agat air.

Ar an léarscáil imchrutha sin, taispeáin agus ainmnigh gach ceann díobh seo a leanas:

- Imchruth de ghné ainmnithe rilife (ar thalamh ard nó ar thalamh íseal)
- Lárionad uirbeach ainmnithe
- Imchruth de réigiún talmhaíochta ainmnithe nó de réigiún tionsclaíochta ainmnithe
- Cúrsa abhann ainmnithe.

[20m]

Imlíne léarscáile

4 ghné @ 4 mharc an ceann

4 mharc (grádaithe 4/2/0)

Taispeánta 2 mharc (grádaithe 2/1/0)

Ainmnithe 2 mharc

- Ná glac le réigiún Éireannach nó Eorpach.
- Glactar le lárionad uirbeach de chineál bailí ar bith, is cuma faoin méid.
- Féadtar ainmneacha a scríobh ar an tsracléarscáil nó in eochair.
- Is féidir an imlíne léarscáile a tharraingt ar an bhfreagarleabhar nó ar ghrafpháipéar.
- Marcanna creidiúna as na gnéithe riachtanacha a ainmniú má tá na hainmneacha bailí agus ceart fiú mura dtaispeántar na gnéithe nó má thaispeántar go mícheart iad.
- I gcás go dtaispeántar gnéithe ach nach n-ainmnítear i gceart iad nó mura n-ainmnítear in aon chor iad, 0 marc as taispeáint agus 0 marc as ainmniú.

4B. Gníomhaíocht Gheilleagrach Thánaisteach

Mínigh **dhá** thoisc ar bith a chuaigh i bhfeidhm ar an gcaoi ar forbraíodh gníomhaíocht gheilleagrach thánaisteach i réigiún in **Éirinn** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Tosca aitheanta	2 + 2 marc
Míniú ar Thoisc 1	6/7 x PSÁ
Míniú ar Thoisc 2	6/7 x PSÁ

- Tugtar creidiúint 2 x PSÁ as sampla sonracha de ghníomhaíochtaí geilleagracha tánaisteacha.
- Ná glactar le réigiún Eorpach ná réigiún Ilchríochach / Fo-Ilchríochach.
- Míniú nach ndéantar tagairt ann do réigiún ainmnithe ná do réigiún a thugtar le fios go soiléir = 0 marc.
- Tugtar creidiúint as sracléarscáil lipéadaithe bhailí do 1 x PSÁ ón míniú.
- Tugtar creidiúint as faisnéis ábhartha bhreise ar an tsracléarscáil, féadfar 1 x PSÁ eile a bhronnadh. Caithfidh gur faisnéis é seo nár bronnadh marc air cheana sa chuntas scríofa.
- Glactar le léirmhíniú dearfach nó diúltach ar fhorbairt.
- Mura ndéantar ach cur síos ar thoisc gan aon tagairt d'fhorbairt na gníomhaíochta geilleagraí tánaistí: 1 x PSÁ ar a mhéad in aghaidh na toisce.
- Mura mínítear ach ar thoisc amháin: 7 x PSÁ ar a mhéad.
- Ná glactar le hÉirinn mar réigiún.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Toisc aitheanta	N/B
Ex	Sampla de ghníomhaíocht gheilleagrach thánaisteach	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B
P1 / P2	Baint ag nótaí mínithe le toisc 1 / toisc 2	N/B

4C. An tAontas Eorpach

Mínigh **gach** ceann de na dúshláin seo a leanas atá roimh an Aontas Eorpach:

- Dúshlán shóisialta
- Dúshlán gheilleagracha.

[30m]

Dúshlán sóisialta aitheanta	2 mharc
Míniú ar dhúshlán shóisialta	6/7 x PSÁ
Dúshlán eacnamaíoch aitheanta	2 mharc
Míniú ar dhúshlán eacnamaíoch	6/7 x PSÁ

- Tugtar creidiúint don 2ú dúshlán sóisialta le haghaidh 1 PSÁ ón míniú.
- Tugtar an 2ú creidiúint do dhúshlán eacnamaíoch le haghaidh 1 PSÁ ón míniú.
- 7 x PSÁ ar a mhéad mura mínítear ach dúshlán shóisialta nó eacnamaíocha.
- Is féidir leis an ainm a bheith bunaithe ar bhallstát amháin, líon ballsát, an AE go ginearálta nó meascán díobh sin etc.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Dúshlán sóisialta aitheanta	N/B
N	Dúshlán eacnamaíoch aitheanta	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B
P1 / P2	Baineann na nótaí mínithe le dúshlán shóisialta agus dúshlán eacnamaíocha	N/B

Ceist 5

5A. Cúrsaí lascaireachta san Aontas Eorpach

Líon na nÁrthaí i gCabhlach Iascaireachta an Aontais Eorpaigh,
2008 agus 2017 (tíortha roghnaithe)

Tír	2008	2017	sciar % de chabhlach iascaireachta AE in 2017
An Danmhairg	2,886	2,205	2.7%
An Ísiltír	822	849	1.0%
Éire	2,022	2,022	2.4%
An Ghréig	17,138	14,977	18.1%
An Iodáil	13,613	12,250	14.8%
An Spáinn	11,424	9,147	11.1%
An chuid eile den AE	37,536	41,287	49.9%
Iomlán	85,441	82,737	100%

Curtha in oiriúint ó Eurostat

Scrúdaigh an tábla thuas ina dtaispeántar líon na n-árthaí i gcabhlach iascaireachta an Aontais Eorpaigh (AE) agus i dtíortha roghnaithe in 2008 agus in 2017, agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- (i) De réir an tábla thuas, cén tír aonair ina raibh an sciar céatadánach ab airde de chabhlach iascaireachta an AE in 2017?
- (ii) De réir an tábla thuas, cén tír aonair inar tháinig méadú ar a cabhlach idir 2008 agus 2017?
- (iii) Cérbh é sciar céatadánach na hIodáile de chabhlach iascaireachta an Aontais Eorpaigh in 2008?
- (iv) Ainmnigh **dhá** chalafoirt iascaireachta in Éirinn.
- (v) Mínigh go hachomair **dhá** chúis ar tháinig laghdú ar líon na n-árthaí iascaireachta san AE idir 2008 agus 2017.

[20m]

- (i) An Ghréig 2 mharc
- (ii) An Ísiltír 2 mharc
- (iii) 15.93 (%) 4 mharc
- (iv) Calafort iascaireachta in Éirinn ainmnithe 2 + 2 marc
- (v) Míniú bailí 2 + 2 marc
2 + 2 marc

5B. Gníomhaíocht Gheilleagrach Threasach

Scrúdaigh **dhá** thoisc a raibh tionchar acu ar fhorbairt na turasóireachta i réigiún **Ilchríochach / Fo-ilchríochach** (nach bhfuil san Eoraip) a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Tosca aitheanta	2 + 2 marc
Scrúdú ar Thoisce 1	7/6 x PSÁ
Scrúdú ar Thoisce 2	7/6 x PSÁ

- Tugtar creidiúint 2 x PSÁ as dhá shampla de thurasóireachta ainmnithe.
- Mura ndéantar scrúdú ach ar thoisc amháin: 7 x PSÁ ar a mhéad.
- Ná glactar le scrúdú ar thurasóireacht i réigiún de chuid na hÉireann ná de chuid na hEorpa.
- Scrúdú nach ndéantar tagairt ann do réigiún ainmnithe ná do réigiún a thugtar le fios go soiléir = 0 marc.
- Glactar le léirmhíniú dearfach nó diúltach ar fhorbairt.
- Mura ndéantar ach cur síos ar thoisc gan aon tagairt d'fhorbairt na turasóireachta: 1 x PSÁ ar a mhéad in aghaidh na toisce.
- Tugtar creidiúint as sracléarscáil lipéadaithe bhailí do 1 x PSÁ ón scrúdú.
- Tugtar creidiúint as faisnéis ábhartha bhreise ar an tsracléarscáil, féadfar 1 x PSÁ eile a bhronnadh. Caithfidh gur faisnéis é seo nár bronnadh marc air cheana sa chuntas scríofa.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Toisc aitheanta	N/B
Ex	Sampla de thurasóireacht	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B
P1 / P2	Baint ag nótaí mínithe le toisc 1 / toisc 2	N/B

5C. Forbairt Uirbeach

Déan plé ar na tosca a raibh tionchar acu ar fhorbairt limistéir uirbigh **amháin** i réigiún **Eorpach** (nach bhfuil in Éirinn) a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

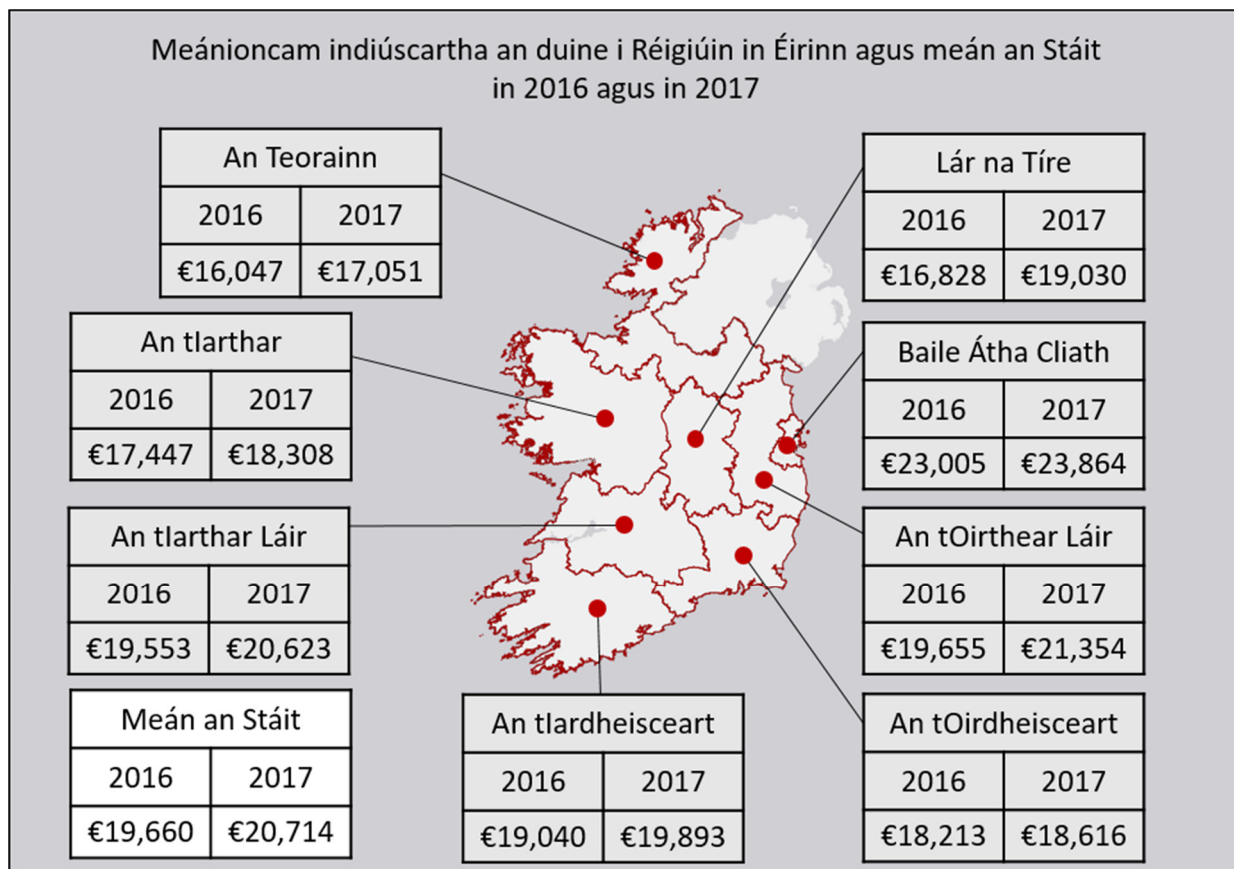
Ceantar uirbeach ainmnithe	2m
Tosca aitheanta	2m + 2m
Plé	12 x PSÁ

- Tugtar creidiúint as an tríú toisc aitheanta ón plé do 1 x PSÁ. Tá plé riachtanach i gcás gach toisce sa bhreis orthu sin.
- Ná glactar le réigiún uirbeach de chuid na hÉireann ná ar réigiún Ilchríochach/Fo-Ilchríochach.
- Glactar le ceantar uirbeach de chineál bailí ar bith nó cuid de, is cuma faoin méid.
- Plé nach bhfuil tagairt ann do cheantar uirbeach ainmnithe ná do cheantar uirbeach a thugtar le fios go soiléir = 0 marc.
- Is féidir an plé a bhunú ar léirmhíniú dearfach nó diúltach ar an bhforbairt.
- Tugtar creidiúint as sracléarscáil lipéadaithe bhailí do 1 x PSÁ ón plé.
- Tugtar creidiúint as faisnéis ábhartha bhreise ar an tsracléarscáil, féadfar 1 x PSÁ eile a bhronnadh. Caithfidh gur faisnéis é seo nár bronnadh marc air cheana sa chuntas scríofa.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
	Ceantar uirbeach ainmnithe	N/B
	Toisc aitheanta	N/B
	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
	Barrachas PSÁ	N/B
	Léaráid bhailí	N/B

Ceist 6

6A. Ioncam Indiúscartha i Réigiúin in Éirinn

Curtha in oiriúint ó www.arcgis.com agus POS

Scrúdaigh an t-eolas thuas agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- Cén meánioncam indiúscartha (ina €) a bhí ann i réigiún an Iardheiscirt in 2016 **agus** in 2017?
- Cé mhéad réigiún ina raibh an meánioncam indiúscartha faoi bhun mheán an Stáit in 2016?
- Ríomh an difríocht idir an meánioncam indiúscartha in 2016 agus in 2017 i Lár na Tíre.
- Cén réigiún ina raibh an meánioncam indiúscartha ab ísle in 2016 agus in 2017?
- Mínigh go hachomair cúis **amháin** a raibh an meánioncam indiúscartha ab airde sa Stát i réigiún Bhaile Átha Cliath.
- Mínigh go hachomair modh **amháin** a bhféadfadh infheistíocht i mbonneagar iompair na hÉireann cuidiú leis na difríochtaí ioncaim sna réigiúin a laghdú.

[20m]

(i)	(€) 19,040 – 2016	2 mharc
	(€) 19,893 – 2017	2 mharc
(ii)	7	2 mharc
(iii)	(€) 2,202	4 mharc
(iv)	Teorainn	2 mharc
(v)	Míniú bailí	2 + 2 marc
(vi)	Míniú bailí	2 + 2 marc

6B. Gníomhaíocht Gheilleagrach Phríomhúil – Talmhaíocht

Tabhair míniú ar fhorbairt na talmhaíochta i réigiún san **Eoraip** (nach bhfuil in Éirinn) a bhfuil staidéar déanta agat air, agus bíodh tagairt agat do **dhá** cheann ar bith de na tosca seo a leanas:

- Rilíf
- Aeráid
- Margaí.

[30m]

Cuntas ar Thoisc 1	8/7 x PSÁ
Cuntas ar Thoisc 2	8/7 x PSÁ

- Tugtar creidiúint 2 x PSÁ as dhá shampla de thalmhaíocht ainmnithe.
- Ná glactar le cuntas ar fhorbairt na talmhaíochta i réigiún Éireannach nó i réigiún Ilchríochach/Fo-ilchríochach
- Plé nach ndéantar tagairt ann do réigiún ainmnithe ná do réigiún a thugtar le fios go soiléir = 0 marc.
- Mura ndéantar ach cur síos ar thoisc gan aon tagairt d'fhorbairt na talmhaíochta: 2 x PSÁ ar a mhéad in aghaidh na toisce.
- Glactar le léirmhíniú dearfach nó diúltach ar fhorbairt.
- Tugtar creidiúint as sracléarscáil lipéadaithe bhailí do 1 x PSÁ ón scrúdú.
- Tugtar creidiúint as faisnéis ábhartha bhreise ar an tsracléarscáil, féadfar 1 x PSÁ eile a bhronnadh. Caithfidh gur faisnéis é seo nár bronnadh marc air cheana sa chuntas scríofa.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
Ex	Sampla de thalmhaíocht	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B
P1 / P2	Baint ag nótaí mínithe le toisc 1 / toisc 2	N/B

6C. Dinimic Réigiún – Próisis an Duine

Dinimic Dhaonra	Teanga	Reiligiún
Forbairt Uirbeach		Forbairt Tuaithe

Scrúdaigh an tionchar a bhíonn ag **dhá cheann** ar bith de na tosca sa tábla thuas ar an bhforbairt i réigiún **Ilchríochach / Fo-ilchríochach** (nach bhfuil san Eoraip) a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Próiseas 1

Toisc aitheanta	2 mharc
Scrúdú	7/6 x PSÁ

Próiseas 2

Toisc aitheanta	2 mharc
Scrúdú	7/6 x PSÁ

- Tugtar creidiúint 2 x PSÁ as dhá shampla shonracha de phróisis an duine.
- D'fhéadfadh suíomhanna ainmnithe laistigh den réigiún, teangacha ainmnithe, reiligiúin ainmnithe etc a bheith i gceist le próisis an duine.
- Ná glactar le scrúdú ar thionchar na dtosca thuas i réigiún Éireannach nó i réigiún Eorpach.
- Scrúdú nach ndéantar tagairt ann do réigiún ainmnithe ná do réigiún a thugtar le fios go soiléir = 0 marc.
- 7 x PSÁ ar a mhéad mura mínítear ach próiseas amháin.
- Glactar le léirmhíniú dearfach nó diúltach ar fhorbairt.
- Tugtar creidiúint as sracléarscáil lipéadaithe bhailí do 1 x PSÁ ón scrúdú.
- Tugtar creidiúint as faisnéis ábhartha bhreise ar an tsracléarscáil, féadfar 1 x PSÁ eile a bhronnadh. Caithfidh gur faisnéis é seo nár bronnadh marc air cheana sa chuntas scríofa.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Toisc aitheanta	N/B
Ex	Sampla de phróiseas an duine	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léaráid bhailí	N/B
P1 / P2	Baineann na nótaí mínithe le próiseas 1 / próiseas 2	N/B

ROINN 3
TOGHAONAD
Ceist 7 go 12

Patrúin agus Próisis i nGníomhaíochtaí Geilleagracha (Ceisteanna 7, 8 agus 9)

Patrúin agus Próisis i gComhshaol an Duine (Ceisteanna 10, 11 agus 12)

Tá 80 marc ag gabháil le gach ceist.

PATRÚIN AGUS PRÓISIS i nGNÍOMHAÍOCHTAÍ GEILLEAGRACHA

Ceist 7 go 9

Ceist 7

7A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf de Bhéal Easa a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den aerfótagraf, leath an fhaid agus leath an leithid.

Ar an tsracléarscáil sin, taispeáin agus lipéadaigh gach ceann díobh seo a leanas mar is ceart:

- An abhainn
- **Dhá** shráid a bhuaileann le chéile.
- Foirgneamh tionsclaíoch
- Limistéar fásaigh sa chúlra ar dheis.

[20m]

Imlíne na Sracléarscáile
4 ghné @ 4 mharc an ceann

4 mharc (4/0)
Taispeánta 3 mharc (grádaithe 3/1/0)
Ainmnithe 1 mharc

- Is gá imlíne na sracléarscáile a tharraingt leath den fhad agus leath den leithead. Is iad na toisí a theastaíonn ná 12.7 cm faoi 8.3 cm (ach ceadaiigh difríocht de 0.5 cm ar gach taobh).
- Caithfear ceithre thaobh a tharraingt ar an tsracléarscáil. Ná glactar le himeall an leathanaigh a úsáid. Caill 4 mharc as imlíne na sracléarscáile.
- Sa chás gur rianaíocht a dhéantar den tsracléarscáil nó nach ndéantar ach cuid den aerfótagraf a tharraingt, cailltear 4 mharc i ndáil le himlíne na sracléarscáile agus 3 mharc in aghaidh na míre i ndáil leis an léiriú. Ná ceadaiigh ach marcanna lipéadaithe.
- Má úsáidtear léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis in ionad aerfótagraf 0 marc.
- Caithfear lipéad a chur ar na gnéithe ar an tsracléarscáil nó in eochair. Mura bhfuil siad lipéadaithe, 0 marc as taispeáint.
- Ní mór gur triailleadh gné a thaispeáint ionas go mbronnfar marcanna as lipéadú. Mura dtaispeántar na hiarrachtaí sin, 0 marc as lipéadú. Má bhíonn an ghné aimsithe san áit chontráilte, ach í lipéadaithe i gceart, féadfar marcanna i gcomhair lipéadú a bhronnadh toisc gur triailleadh gné a aimsiú.
- Taispeánta, bronnfar marcanna 3/1/0. Cruinneas réasúnta (suíomh agus coibhneas) do mharcanna iomlána as taispeáint.
- Is féidir an sceitse a tharraingt ar an bhfreagarleabhar nó ar ghrafpháipéar.

7B. Cuideachta Ilnáisiúnta

Scrúdaigh an tionchar a bhí ag **dhá cheann** ar bith díobh seo a leanas ar chuideachta ilnáisiúnta **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

- Saolré an táirge
- Straitéisí corparáideacha a théann i bhfeidhm ar oscailt agus ar dhruidim monarchana brainse
- Forbairtí i dteicneolaíocht na faisnéise.

[30m]

MNC ainmnithe	2 mharc
Tionchar aitheanta do thoisc/cheannteideal 1	2 mharc
Scrúdú ar thoisc/cheannteideal 1	6 x PSÁ
Tionchar aitheanta do thoisc/cheannteideal 2	2 mharc
Scrúdú ar thoisc/cheannteideal 2	6 x PSÁ

- Scrúdú nach bhfuil ceangal ann le cuideachta ilnáisiúnta ainmnithe: 0 marc.
- Mura ndéantar ach cur síos ach ar thoisc gan aon tagairt: 1 x PSÁ ar a mhéad in aghaidh na toisc/ceannteidil chun míniú a thabhairt faoin dóigh a raibh tionchar ag an toisc ar an gcuideachta ilnáisiúnta ainmnithe.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
N	MNC ainmnithe	N/B
I	Toisc aitheanta	N/B
✓₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
P1 / P2	Baineann sé le scrúdú ar thoisc/cheannteideal 1 nó ar thoisc/cheannteideal 2	N/B

7C. Fuinneamh In-Athnuaite

Scrúdaigh an chaoi a bhfuil forbairt ar fhuinnimh in-athnuaite riachtanach don dá rud seo a leanas:

- Comhshaol na hÉireann
- Geilleagar na hÉireann.

[30m]

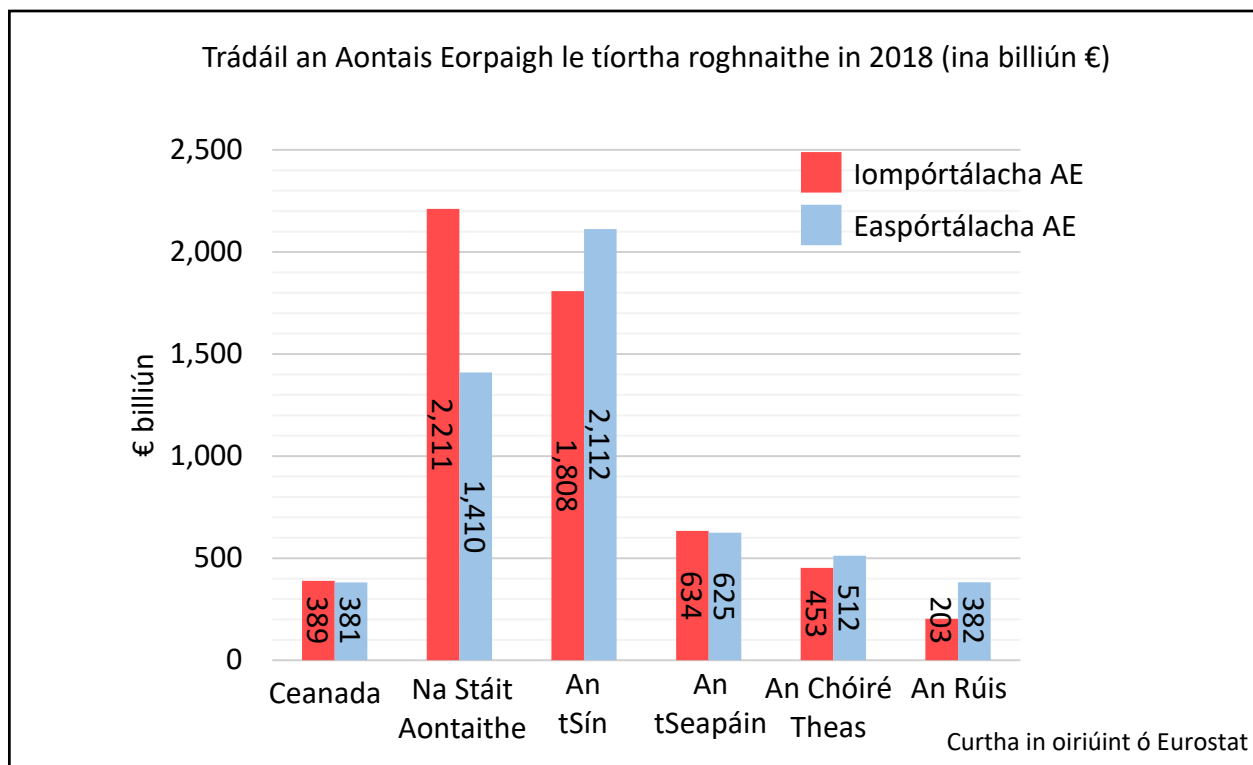
Tábhacht do thimpeallacht na hÉireann ainmnithe	2 mharc
Scrúdú ar thimpeallacht na hÉireann	6/7 x PSÁ
Tábhacht do gheilleagar na hÉireann ainmnithe	2 mharc
Scrúdú ar gheilleagar na hÉireann	6/7 x PSÁ

- Tugtar creidiúint 1 x PSÁ as sampla d'fhuinneamh in-athnuaite.
- 7 x PSÁ ar a mhéad mura bhfuil tagairt ar bith don gheilleagar sa scrúdú ar an timpeallacht.
- 7 x PSÁ ar a mhéad mura bhfuil tagairt ar bith don timpeallacht sa scrúdú ar an ngeilleagar.
- 2 x PSÁ ar a mhéad mura bhfuil ach cur síos ar an bhfuinneamh in-athnuaite gan tagairt ar bith do thimpeallacht na hÉireann nó do gheilleagar na hÉireann.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Tábhacht don timpeallacht aitheanta	N/B
N	Tábhacht don gheilleagar aitheanta	N/B
Ex	Sampla d'fhuinneamh in-athnuaite	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
P1 / P2	Baineann sé le scrúdú ar an timpeallacht / geilleagar	N/B

Ceist 8

8A. Trádáil Idirnáisiúnta

Scrúdaigh an bharrachairt thuas ina dtaispeántar luach na trádála a rinne an tAontas Eorpach (AE) le tíortha roghnaithe in 2018, agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- Cé acu de na tíortha roghnaithe thuas a fuair an luach ab airde d'easpórtálacha ón Aontas Eorpach (AE) in 2018?
- Cé acu de na tíortha roghnaithe thuas ar uaithi a fuair an AE an luach ab ísle d'iompórtálacha in 2018?
- Ríomh luach iomlán na n-iompórtálacha a tugadh isteach san AE in 2018 (ina billiún €) ó na tíortha sa bharrachairt.
- Ainmnigh tír **amháin** ón mbarrachairt a raibh barrachas trádála ag an AE léi in 2018.
- Ainmnigh tír **amháin** ón mbarrachairt a raibh easnamh trádála ag an AE léi in 2018.
- Mínigh go hachomair míbhuntáiste **amháin** a bhaineann le heasnamh sa trádáil a bheith ag tír.
- Mínigh go hachomair buntáiste **amháin** a bhaineann le líon mór comhpháirtithe easpórtála a bheith ag tír.

[20m]

(i)	An tSín	2 mharc
(ii)	An Rúis	2 mharc
(iii)	(€)5,698 (billiún)	4 mharc
(iv)	An tSín/an Chóiré Theas/an Rúis	2 mharc
(v)	Ceanada/SAM/an tSeapáin	2 mharc
(vi)	Míniú bailí	2 + 2 mharc
(vii)	Míniú bailí	2 + 2 marc

8B. Coilíneachas

Scrúdaigh na dúshláin a éiríonn as an gcoilíneachas agus atá roimh gheilleagar i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Dúshláin aitheanta	2 + 2 marc
Geilleagar i mbéal forbartha ainmnithe	2 mharc
Scrúdú	12 x PSÁ

- Tá scrúdú le déanamh ar an uile thionchar sa bhreis orthu sin.
- Scrúdú nach ndéantar tagairt ann do gheilleagar i mbéal forbartha ainmnithe: 2 x PSÁ ar a mhéad.
- Is é bunphointe na ceiste na dúshláin atá os comhair geilleagair atá i mbéal forbartha mar thoradh ar choilíneachas.
- Mura ndéantar ach cur síos ar choilíneachas gan aon tagairt do na dúshláin atá roimh gheilleagar i mbun forbartha: 2 x PSÁ ar a mhéad.
- Mura ndéantar ach cur síos ar gheilleagar i mbun forbartha gan aon tagairt do na dúshláin atá roimhe mar gheall ar an gcoilíneachas: 2 x PSÁ ar a mhéad.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Dúshláin aitheanta	N/B
N	Geilleagar i mbéal forbartha ainmnithe	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B

8C. Suíomh na Gníomhaíochta Geilleagraí

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo, agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- (i) Mínigh **dhá** chúis a roghnódh cuideachta ilnáisiúnta lonnú sa limistéar ar an léarscáil. Úsáid fianaise as léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis mar thaca le gach cúis díobh.
- (ii) Ag úsáid fianaise ó léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis, mínigh cúis **amháin** a roghnódh cuideachta ilnáisiúnta gan lonnú sa limistéar sin.

[30m]

- (i) 2 x chúis @ 10 mharc an ceann

- (ii) 1 x cúis @ 10 marc an ceann

I gcás gach cúise: Cúis luaite 2 mharc

Fianaise léarscáile 2 mharc

Míniúchán 3 x PSÁ

- Glac le 2 chúis ar a mhéad ar iompar.
- I gcás go bhfuil níos mó ná dhá chúis mínithe i bpáirt (i) agus níos mó ná cúis amháin mínithe i bpáirt (ii), marcáil iad ar fad agus bronn an marc is airde dá réir sin i ngach páirt.
- Má úsáideadh aerfótagraf ná ceadaiigh marcanna ach do chúiseanna a sonraíodh má tá siad bailí agus ábhartha do léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
N	Cúis luaite	N/B
REF	Fianaise léarscáile	N/B
✓₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
P1 / P2	Baint ag na nótaí mínithe le cúis 1 / cúis 2	N/B

Ceist 9

9A. Gníomhaíocht Gheilleagrach

Miondealú ar Chóiríocht do Thurasóirí
in Éirinn in 2019 (%)

An Cineál Cóiríochta	An Céatadán Turasóirí
Cairde/gaolta	25
Óstáin	21
Féin-Fhreastail	21
Tithe Aíochta/L&B	8
Brúnna	4
Eile	21

Curtha in oiriúint ó Fáilte Ireland

Scrúdaigh na sonraí thuas ina dtaispeántar an miondealú ar chóiríocht do thurasóirí in Éirinn in 2019, agus freagair gach ceann de na ceistanna seo a leanas.

- (i) Agus grafpháipéar á úsáid agat, tarraing graf oiriúnach chun na sonraí sin a léiriú.

[16m]

	Barrachairt	Píchairt
Teideal	2 mharc	2 mharc
Ais cheartingearach ainmnithe	1 mharc	1 + 1 marc (Ciorcal agus Láráithe)
Ais chothrománach ainmnithe	1 mharc	
6 mhír a léiriú	2 mharc an ceann grádaithe (2/1/0)	2 mharc an ceann grádaithe (2/1/0)

- Glactar le haon ghraf/chairt oiriúnach
- Ní leor ainm a thabhairt ar chineál an ghraif/na cairte chun na marcanna i leith an teidil a ghnóthú. Ní mór tagairt a bheith sa teideal d'ábhar na cairte agus is féidir é a scríobh aon áit ar an ngraf.
- Sa chás nach n-úsáidtear grafpháipéar, dealaítear dhá mharc ón iomlán.
- Cuir an 2 mharc ghrádaithe i bhfeidhm mura mbreactar síos i gceart na spásanna uimhrithe agus leithid na gcolún.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
#	Ní úsáidtear grafpháipéar	- 2

- (ii) Mínigh go hachomair fáth **amháin** a mbíonn tóir ag turasóirí ar Éirinn mar cheann scríbe.

[4m]

Míniú bailí gearr ar bith

2 + 2 marc

9B. Beartas an Aontais Eorpaigh

Scrúdaigh an tionchar a bhíonn ag beartas an Aontais Eorpaigh ar an bhforbairt ar ghníomhaíocht gheilleagrach phríomhúil in Éirinn.

[30m]

Tionchar ar ghníomhaíocht phríomhúil aitheanta   2 mharc
Scrúdú   14 x PSÁ

- Tugtar creidiúint as an dara tionchar aitheanta do 1 x PSÁ ón scrúdú.
- Tugtar creidiúint do thagairt do beartas le haghaidh 1 x PSÁ ón scrúdú.
- Caithfear scrúdú a dhéanamh ar gach tionchar agus beartas eile.
- Scrúdú gan tagairt do thionchar Beartais de chuid an Aontais Eorpaigh ar ghníomhaíocht phríomhúil gheilleagrach 2 x PSÁ ar a mhéad.
- Scrúdú gan tagairt Beartais de chuid an Aontais Eorpaigh 2 x PSÁ ar a mhéad.
- Glactar le tuairimí dearfacha agus diúltacha araon sa scrúdú.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Toisc aitheanta	N/B
REF	Tagairt do bheartas	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B

9C. Coimhlint Leasa

Scrúdaigh conas a d'fhéadfadh coimhlint teacht chun cinn idir saothrú acmhainní nádúrtha agus an gá atá ann an comhshaol a chosaint, agus bíodh tagairt agat do shampla(i) a bhfuil staidéar déanta agat air (orthu).

[30m]

Sampla ainmnithe   2m
Scrúdú   14 x PSÁ

- Tugtar creidiúint as an 2ú sampla ainmnithe do 1 x PSÁ ón scrúdú.
- 7 x PSÁ ar a mhéad as scrúdú ar thaobh amháin de choinbhleacht díreach.
- 2 x PSÁ ar a mhéad mura bhfuil tagairt ar bith don choinbhleacht.
- Ní gá go mbainfeadh an cheist le hÉirinn.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
Ex	Sampla	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B

PATRÚIN AGUS PRÓISIS i gCOMHSHAOL AN DUINE

Ceist 10 go 12

Ceist 10

10A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den aerfótagraf, leath an fhaid agus leath an leithid.

Ar an tsracléarscáil sin, taispeáin agus lipéadaigh gach ceann díobh seo a leanas mar is ceart:

- An abhainn
- Páirc spóirt sa chúlra ar dheis
- Séipéal
- Carrchlós eas-sráide.

[20m]

Imlíne na Sracléarscáile
4 ghné @ 4 mharc an ceann

4 mharc (4/0)
Taispeánta 3 mharc (grádaithe 3/1/0)
Ainmnithe 1 mharc

- Is gá imlíne na sracléarscáile a tharraingt leath den fhad agus leath den leithead. Is iad na toisí a theastaíonn ná 12.7 cm faoi 8.3 cm (ach ceadaigh difríocht de 0.5 cm ar gach taobh).
- Caithfear ceithre thaobh a tharraingt ar an tsracléarscáil. Ná glactar le himeall an leathanaigh a úsáid. Caill 4 mharc as imlíne na sracléarscáile.
- Sa chás gur rianaíocht a dhéantar den tsracléarscáil nó nach ndéantar ach cuid den aerfótagraf a tharraingt, cailltear 4 mharc i ndáil le himlíne na sracléarscáile agus 3 mharc in aghaidh na míre i ndáil leis an léiriú. Ná ceadaigh ach marcanna lipéadaithe.
- Má úsáidtear léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis in ionad aerfótagraf 0 marc.
- Caithfear lipéad a chur ar na gnéithe ar an tsracléarscáil nó in eochair. Mura bhfuil siad lipéadaithe, 0 marc as taispeáint.
- Ní mór gur triailleadh gné a thaispeáint ionas go mbronnfar marcanna as lipéadú. Mura dtaispeántar na hiarrachtaí sin, 0 marc as lipéadú. Má bhíonn an ghné aimsithe san áit chontráilte, ach í lipéadaithe i gceart, féadfar marcanna i gcomhair lipéadú a bhronnadh toisc gur triailleadh gné a aimsiú.
- Taispeánta, bronnar marcanna 3/1/0. Cruinneas réasúnta (suíomh agus coibhneas) do mharcanna iomlána as taispeáint.
- Is féidir an sceitse a tharraingt ar an bhfreagarleabhar nó ar ghrafpháipéar.

10B. Dinimic Dhaonra

Scrúdaigh an tslí a dtéann athrú ar na rátaí torthúlachta agus ar na rátaí básmhaiseachta i bhfeidhm ar struchtúr an daonra, agus bíodh tagairt agat do shampla(i) a bhfuil staidéar déanta agat air (orthu).

[30m]

Tionchar ar na rátaí torthúlachta atá ag athrú ainmnithe	2 mharc
Tionchar ar na rátaí básmhaiseachta atá ag athrú ainmnithe	2 mharc
Sampla den áit a dtarlaíonn na tionchair	2 mharc
Scrúdú	12 x PSÁ

- Tá an bhéim sa cheist ar thionchar na rátaí torthúlachta agus na rátaí básmhaiseachta atá ag athrú.
- Scrúdú ar na rátaí torthúlachta agus na rátaí básmhaiseachta atá ag athrú gan tagairt ar bith don tionchar ar struchtúr an daonra 2 x PSÁ ar a mhéad.
- 6 x PSÁ ar a mhéad má bhíonn an scrúdú faoi rátaí torthúlachta atá ag athrú nó rátaí básmhaiseachta atá ag athrú amháin.
- 2 x PSÁ ar a mhéad mura bpléitear na rátaí torthúlachta agus na rátaí básmhaiseachta 'atá ag athrú' sa fhreagra.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
N	Tionchar ar na rátaí torthúlachta atá ag athrú aitheanta	N/B
I	Tionchar ar na rátaí básmhaiseachta atá ag athrú aitheanta	N/B
Ex	Sampla den áit a dtarlaíonn na tionchair	N/B
✓₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B

10C. Imirce

Agus tagairt agat do réigiún forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air, mínigh an tionchar a bhíonn ag imirce ar gach ceann díobh seo a leanas:

- Limistéir thuaithe
- Limistéir uirbeacha.

[30m]

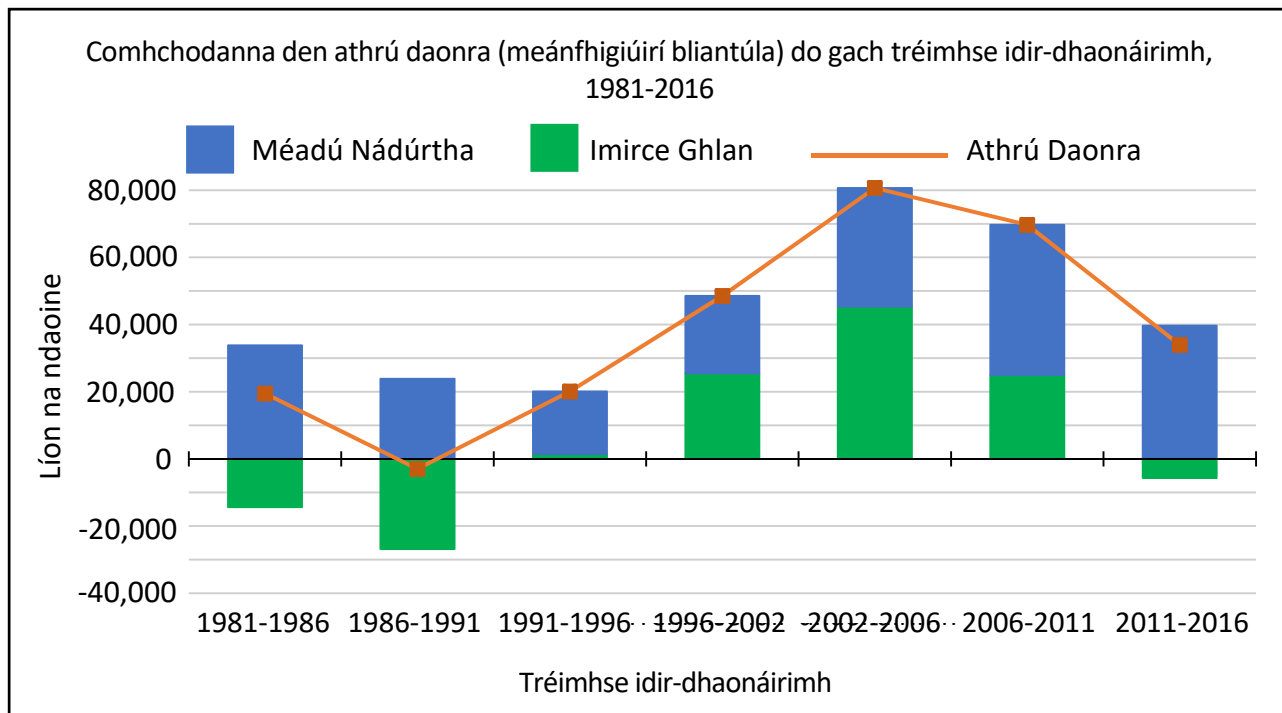
Tionchar ar an réigiún tuaithe aitheanta	2 mharc
Míniú ar an tionchar ar an réigiún tuaithe	6 x PSÁ
Tionchar ar an réigiún uirbeach aitheanta	2 mharc
Míniú ar an tionchar ar an réigiún uirbeach	6 x PSÁ
Sampla de réigiún forbartha	2 mharc

- Caithfear míniú a dhéanamh ar gach tionchar eile.
- Ní gá go mbainfeadh an cheist le hÉirinn.
- Féadfaidh tionchair a bheith dearfach nó diúltach.
- Is féidir leis an míniú a bheith faoin tionchar ar imirce isteach, imirce amach nó an dá rud ar cheantair thuaithe agus uirbeacha.
- Ná glactar míniú ar thionchar na himirce i réigiún i mbéal forbartha.
- 6 x PSÁ ar a mhéad má tá an míniú ar an tionchar ar an réigiún tuaithe amháin nó ar an tionchar ar an réigiún uirbeach amháin.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
N	Tionchar ar an réigiún tuaithe aitheanta	N/B
I	Tionchar ar an réigiún uirbeach aitheanta	N/B
Ex	Sampla de réigiún forbartha	N/B
✓₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
P1 / P2	Baineann nótaí mínithe leis an ar an tionchar ar réigiún tuaithe/an tionchar ar réigiún uirbeacha	N/B

Ceist 11

11A. Athrú Daonra

Scrúdaigh an graf thuas ina dtaispeántar comhchodanna den athrú daonra in Éirinn do gach tréimhse idir-dhaonáirimh idir 1981 agus 2016, agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- Abair cé acu atá an ráiteas seo a leanas fíor nó bréagach:
I rith thréimhse idir-dhaonáirimh 2002-2006, tháinig méadú os cionn 50,000 duine ar an daonra.
- Cé acu méadú nádúrtha nó imirce ghlan ba phríomhchúis leis an bhfás a tháinig ar an daonra i rith thréimhse idir-dhaonáirimh 2011-2016?
- Cén tréimhse idir-dhaonáirimh ar tháinig laghdú ar an daonra lena linn?
- Liostaigh **dhá** thréimhse idir-dhaonáirimh arb airde an eisimirce ná an inimirce lena linn.
- Cén tréimhse idir-dhaonáirimh ar tharla an méadú nádúrtha ab ísle lena linn?
- Mínigh go hachomair an téarma *athrú nádúrtha*.
- Mínigh go hachomair fáth **amháin** a dtagann laghdú ar rátaí beireatais?

[20m]

(i) Fíor	2 mharc
(ii) Méadú Nádúrtha	2 mharc
(iii) 1986-1991	2 mharc
(iv) 1981-1986/1986-1991/2011-2016	2 + 2 marc
(v) 1991-1996	2 mharc
(vi) Míniú bailí	2 + 2 mharc
(vii) Míniú bailí	2 + 2 marc

11B. Fadhbanna Uirbeacha – Cathair sa Domhan atá i mBéal Forbartha

Déan plé ar an gcaoi ar féidir leis an dá fhadhb seo a leanas teacht chun cinn mar thoradh ar fhás lárionad uirbeach, agus bíodh tagairt agat do shampla(i) de chathair amháin nó níos mó sa domhan i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat uirthi (orthu):

- Plódú tráchta
- Sraoilleáil uirbeach.

[30m]

Sampla d'ionad uirbeach	2 mharc
Plé ar bhrú tráchta	7 x PSÁ
Plé ar sraoilleáil uirbeach	7 x PSÁ

- Tugtar creidiúint as an 2ú sampla d'ionad uirbeach do 1 x PSÁ ón plé.
- D'fhéadfadh ionad uirbeach a bheith ina chathair, cuid shonrach de chathair ainmnithe nó baile.
- Plé nach bhfuil tagairt ann d'fhadhb nó d'ionaid uirbeacha: 2 PSÁ ar a mhéad.
- 2 x PSÁ ar a mhéad mura dtugtar ach cur síos ar an bhfadhb gan tagairt ar bith d'fhás na gceantar uirbeacha.
- Tugtar creidiúint de 2 x PSÁ ar a mhéad ón bplé le haghaidh réiteach.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
Ex	Sampla d'ionad uirbeach	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
P1 / P2	Baineann na nótaí mínithe le plé maidir le brú tráchta / plé maidir le sraoilleáil uirbeach	N/B

11C. Lonnaíocht Uirbeach

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo

Mínigh trí chúis ar fhorbair baile Béal Easa sa suíomh ina bhfuil sé inniu. Úsáid fianaise as léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis mar thaca le gach cúis díobh.

[30m]

Trí chúis @ 10 marc an ceann

I gcás gach cúise:

Cúis luaite 2 mharc

Fianaise léarscáile SO 2 mharc

Míniú 3 x PSÁ

- Ní mór don míniú a bheith bunaithe ar mhíniúchán a bhaineann le hábhar seachas ar thagairtí léarscáile breise.
- Sa chás go bhfuil an freagra bunaithe ar an Aerfótagraf, ceadáítear marcanna as cúiseanna a aithint amháin, má tá siad le feiceáil ar an léarscáil.
- I gcás nach mbeidh tagairt ann don léarscáil nó ina mbeidh an tagairt don léarscáil mícheart, ceadáítear creidiúint a thabhairt as an gcúis a ainmniú agus míniú bailí a thabhairt.
- Ná glactar le níos mó ná 2 chúis a bhaineann le modhanna éagsúla iompair.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
N	Cúis luaite	N/B
REF	Fianaise léarscáile	N/B
✓₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
P1 / P2 / P3	Baint ag na nótaí mínithe le cúis 1 / cúis 2 / cúis 3	N/B

Ceist 12

12A. Dinimic Dhaonra

Dlús an Daonra in Éirinn i mBlianta Roghnaithe

Bliain	Dlús an Daonra (Daoine in aghaidh an km ²)
1970	42
1980	49
1990	51
2000	55
2010	66
2020	72

Curtha in oiriúint ón POS

Scrúdaigh na sonraí thuas ina dtaispeántar dlús an daonra in Éirinn i mblianta roghnaithe, agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- (i) Agus grafpháipéar á úsáid agat, tarraing graf oiriúnach chun na sonraí sin a léiriú.

[16m]

	Barrachairt	Píchairt
Teideal	2 mharc	2 mharc
Ais cheartingearach ainmnithe	1 mharc	1 + 1 marc (Ciorcal agus Láráithe)
Ais chothrománach ainmnithe	1 mharc	
6 mhír a léiriú	2 mharc an ceann grádaithe (2/1/0)	2 mharc an ceann grádaithe (2/1/0)

- Glactar le haon ghraf/chairt oiriúnach
- Ní leor ainm a thabhairt ar chineál an ghraif/na cairte chun na marcanna i leith an teidil a ghnóthú. Ní mór tagairt a bheith sa teideal d'ábhar na cairte agus is féidir é a scríobh aon áit ar an ngraf.
- Sa chás nach n-úsáidtear grafpháipéar, dealaítear dhá mharc ón iomlán.
- Cuir an 2 mharc ghrádaithe i bhfeidhm mura mbreacatar síos i gceart na spásanna uimhrithe agus leithid na gcolún.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
#	Ní úsáidtear grafpháipéar	- 2

- (ii) Mínigh go hachomair fáth **amháin** a bhfuil ardú ag teacht ar dhlús an daonra in Éirinn. **[4m]**

Míniú bailí gearr ar bith 2 + 2 marc

12B. Talamhúsáid Uirbeach

Déan cur síos agus tabhair míniú ar na criosanna talamhúsáide in aon chathair a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

[30m]

Criosanna talamhúsáide aitheanta 2 + 2 marc
Cathair ainmnithe 2 mharc
Cur síos/Míniú 12 x PSÁ

- Caithfear gach crios talamhúsáide eile a aithneofar a mhíniú/cur síos a dhéanamh air.
- Má tá cur síos/míniú ann gan tagairt do chathair ainmnithe nó a thugtar le fios go soiléir, ná tabhairt creidiúint ach do chriosanna talamhúsáide aitheanta amháin.
- D'fhéadfadh tagairt do chathair a bheith ina cathair ainmnithe nó ina cuid shonrach de chathair ainmnithe.
- 6 x PSÁ ar a mhéad as cur síos/míniú ar cheann de na criosanna talamhúsáide amháin.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Crios talamhúsáide aitheanta	N/B
N	Cathair ainmnithe	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B

12C. Ródhaonra

Scrúdaigh **dhá** chúis atá le ródhaonra, agus bíodh tagairt agat do shampla(i) a bhfuil staidéar déanta agat air (orthu).

[30m]

Cúis 1 aitheanta	2 mharc
Scrúdú ar chúis 1	6 x PSÁ
Cúis 2 aitheanta	2 mharc
Scrúdú ar chúis 2	6 x PSÁ
Sampla	2 mharc

- 6 x PSÁ ar a mhéad mura ndéantar scrúdú ach ar thoisc amháin.
- 2 x PSÁ ar a mhéad ar an iomlán as éifeachtaí ródhaonra má bhaineann sé leis na cúiseanna.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
I	Cúis aitheanta	N/B
Ex	Sampla	N/B
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
P1 / P2	Baineann na nótaí mínithe le cúis 1 / cúis 2	N/B

ROINN 4

ROGHAONOID

Ceisteanna 13 go 24

Tá 80 marc ag gabháil le gach ceist.

Nóta: Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

Ceisteanna 13 - 24

Scéim Mharcála Imlíne agus tuairiscíní marcála maidir le Comhleanúnachas Ginearálta

Achoimre ar an Dréachtscéim

Mharcála:

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

Tuairiscíní Marcála maidir le Comhleanúnachas Ginearálta:

Agus marcanna á mbronnadh as Comhleanúnachas Ginearálta, cuirfidh an scrúdaitheoir san áireamh cé chomh maith agus a láimhseálann an t-iarrthóir an cheist a cuireadh agus leanfaidh sé nó sí na tuairiscíní marcála a leanas:

*Comhleanúnachas Ginearálta (20 marc)		
Sármhaith	20	Cumas den scoth chun eolas a cheangal leis an gceist. Freagra cuimsitheach sármhaith ina léirítear mioneolas ar an ábhar.
An-mhaith	17	Cumas maith chun eolas a cheangal leis an gceist. Freagra an-mhaith ag léiriú eolas an-fhairsing ar an ábhar.
Go Maith	14	Cumas réasúnta chun eolas a cheangal go cuí leis an gceist. Freagra maith ina dtugtar faisnéis fhónta. Eolas fairsing ar an ábhar curtha in iúl.
Measartha	10	Roinnt iarrachta déanta an t-eolas a cheangal leis an gceist a chuirtear. Roinnt faisnéis ábhartha tugtha ach ní leor mar a cuireadh an fhaisnéis i bhfeidhm ar an gceist.
Lag	6	Is gur fíortheoranta a gabhadh i ngleic leis an gceist a cuireadh. Sonraíodh roinnt faisnéis ábhartha.
Olc	0	Níor freagraíodh an cheist a cuireadh agus tá freagra neamhabhartha ar an mórgóir dá bharr.

Úsáidtear na nótaí mínithe seo a leanas i gCeisteanna 13-24

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna
✓ ₃ / ✓ ₄	Gné sainaitheanta	3 / 4
✓ ₂	Faisnéis bhailí dar luach 2 mharc	2
✓	Barrachas PSÁ	N/B
Dg	Léiriú Bailí	N/B
Ex	Sampla bailí	N/B
Úsáidtear na marcanna seo a leanas agus an Comhleanúnachas Ginearálta á mharcáil		
EXC	Sármhaith	20
VG	An-mhaith	17
GD	Go Maith	14
F	Measartha	10
W	Lag	6
P	Olc	0

Idirspheáchas Domhanda

Nóta: Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

- 13.** Mairimid i ngeilleagar idirspheách domhanda. Bíonn tionchar ag gníomhartha nó ag cinntí a dhéantar i gceantar amháin ar cheantair eile.
Déan plé ar an ráiteas sin agus tagairt agat don fhairsingiú fásaigh **agus** don dífhoraioisiú.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste an dóigh a dtéann gníomhaíochtaí agus cinntí i gceantar amháin i gcion ar cheantair eile.
- Roghnaítear scéim de réir líon na ngnéithe a phléitear.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le trí shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le dhá léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

- 14.** Is samhail don fhorbairt dhaonna agus gheilleagrach sa todhchaí í an inbhuanaitheacht.
Déan plé ar an ráiteas sin agus tagairt agat do **thrí cinn** díobh seo a leanas:

- Úsáid acmhainní
- Trádáil chóir
- Ceisteanna ceartais
- Féintuilleamaí.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste forbairt inbhuanaithe mar shamhail d'fhorbairt an duine agus d'fhorbairt eacnamaíocht amach anseo.
- Roghnaigh an scéim de réir líon na ngnéithe a pléadh chun tairbhe an iarrthóra.
- Ceadaítear 3 x PSÁ as suas le trí shampla ar a laghad do (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le dhá léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

- 15.** Tagann athruithe ar thuairimí daoine maidir le forbairt agus tearcfhorbairt.
Pléigh é sin.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste an smaoineamh go bhfuil dearchthaí difriúla ann maidir le forbairt agus tearcfhorbairt.
- Roghnaigh an scéim de réir líon na ngnéithe a pléadh chun tairbhe an iarrthóra.
- Ceadaítear 3 x PSÁ as suas le trí shampla ar a laghad do (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le dhá léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

Geo-éiceolaíocht

Nóta: Is fearr trí ghné nó ceithre ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

- 16.** Tá patrúin éagsúla ithreacha tagtha chun cinn mar thoradh ar ghníomhaíocht na bpróiseas difriúil foirmithe ithreacha.
Pléigh é sin.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste forbairt na bpatrún éagsúla ithreach mar thoradh ar phróisis foirmithe ithreach.
- Roghnaítear scéim de réir líon na ngnéithe a phléitear.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le 3 shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le 2 léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

17. Déan plé ar an tionchar a bhíonn ag trí cinn ar bith de na tosca seo a leanas ar fhorbairt ithreacha:

- Ábhar mianrach
- Aer
- Uisce
- Ábhar orgánach.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste an dóigh a dtéann na tosca ainmnithe i gcion ar fhorbairt ithreach.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le trí shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le dhá léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

18. Scrúdaigh an chaoi a dtéann gach ceann de na gníomhaíochtaí seo a leanas i bhfeidhm ar bhithóim:

- Leagan na bhforaoiseacha trópaiceacha báistí
- Dianchleachtais talmhaíochta
- Forbairt na tionsclaíochta.

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

[80m]

- Is é bunphointe na ceiste an dóigh a dtéann gníomhaíochtaí an duine i gcion ar bhithóim.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le trí shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le dhá léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Is féidir leis an bhfreagra a bheith bunaithe ar níos mó ná bithóm amháin.

Cultúr agus Ionannas

Nóta: Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

19. Scrúdaigh conas is féidir le coimhlint teacht chun cinn idir struchtúir pholaitiúla agus grúpaí cultúir.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste coinbhleacht a d'fhéadfadh tarlú idir struchtúir pholaitiúla agus grúpaí cultúrtha.
- Roghnaítear scéim de réir líon na ngnéithe a phléitear.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le 3 shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le 2 léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

20. Scrúdaigh an tábhacht a bhaineann le teanga mar tháscaire cultúir.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste an tábhacht a bhaineann le teanga mar tháscaire cultúir.
- Roghnaítear scéim de réir líon na ngnéithe a phléitear.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le trí shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le dhá léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

- 21.** Scrúdaigh an tslí a gcuireann daoine a gcultúr agus a n-ionannas in iúl sa saol laethúil, agus bíodh tagairt agat do shamplaí in Éirinn a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste na bealaí a gcuireann daoine cultúr agus féiniúlacht in iúl sa ghnáthshaol laethúil.
- Roghnaítear scéim de réir líon na ngnéithe a phléitear.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le trí shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le dhá léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

Comhshaol an Atmaisféir agus nAigéan

Nóta: Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

22. Scrúdaigh an dáileadh míchothrom teochta a bhíonn ann thar dhromchla an domhain.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste an dáileadh míchothrom teochta atá thar dhromchla an domhain.
- Roghnaítear scéim de réir líon na ngnéithe a phléitear.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le 3 shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le 2 léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

- 23.** Thar dhromchla an domhain, téann malartuithe uisce idir aigéin agus an t-atmaisféar i bhfeidhm ar an bhfrasaíocht agus ar phatrúin a dáilte. Pléigh é sin.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste an dóigh a dtéann malartuithe uisce idir aigéin agus an t-atmaisféar, thar dhromchla an domhain, i bhfeidhm ar an bhfrasaíocht agus ar phatrúin a dáilte.
- Roghnaítear scéim de réir líon na ngnéithe a phléitear.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le 3 shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le 2 léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

- 24.** Déan cur síos agus tabhair míniú ar na tréithe a bhaineann le cineál **amháin** aeráide domhanda a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

[80m]

Líon na ngnéithe	3 @ 20 marc an ceann	4 @ 15 mharc an ceann
As gach gné:		
Gné a aithnítear	4 mharc	3 mharc
Plé	8 x PSÁ	6 x PSÁ
Comhleanúnachas Ginearálta	20 marc grádaithe*	20 marc grádaithe*

- Is é bunphointe na ceiste na saintréithe sonracha a bhaineann le cineál aeráide domhanda **amháin**.
- Roghnaítear scéim de réir líon na ngnéithe a phléitear.
- Ceadaítear 3 x PSÁ ar a mhéad as suas le 3 shampla a thabhairt (samplaí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).
- Ceadaítear 2 x PSÁ ar a mhéad as suas le 2 léaráid lipéadaithe a thabhairt (léaráidí éagsúla agus i ndáil le gnéithe éagsúla).

Fiosrú sa Tíreolaíocht

Léigh an tuarascáil iomlán sula dtosóidh tú ag marcáil chun taithí a fháil ar an imscrúdú iomlán

Ábhar GI iomarcach:

Nuair a chuireann ábhar iomarcach le roinn de GI (línte breise ar an leathanach, scríobh sna himill, líne atá ann a fhoroinnt etc.) ceadaim an t-ábhar do PSÁna nuair is ábhartha ach bronn 0 marc as CG sa roinn sin.

😊 GO GINEARÁLTA

Má bhíonn difríochtaí ar bith sa GI nó leis an GI déan teagmháil, le do thoil, le do Scrúdaitheoir Comhairleach láithreach.

Tá eolas sa tábla thíos maidir leis na nótaí mínithe a úsáidtear don chun an Fiosrú sa Tíreolaíocht a mharcáil.

Nóta Mínithe	Úsáid	Marcanna (más iomchuí)
✓ ₁	Faisnéis bhailí nó Marc a bronnadh as C/L	1
✓ ₂	Faisnéis bhailí nó Marc a bronnadh as C/L nó OC	2
✓ ₄	Marc a bronnadh as C/L nó OC	4
✓ ₆	Marc a bronnadh as C/L nó OC	6
✓	Farasbarr faisnéise	N/B
0	Freagra mícheart	0
Dg	Léaráid / sceitse bhailí	N/B
Iss / Rec / OS	Ceist bhailí / sampla de thaifeadadh / breathnóireacht	N/B
RES / CON / EVAL	Toradh bailí / tátail / luacháil	N/B
~~	Cuid shuntasach de fhreagra	N/B
⚡	Leathanach feicthe ag an scrúdaitheoir / faisnéis neamhbhailí	N/B

1. RÉAMHRÁ (5 marc):

4 x PSÁ: 1 mharc an ceann
C/L: 1 mharc

- Caithfidh baint a bheith ag na haidhmeanna leis an imscrúdú agus ní mór dóibh a bheith sonrach agus cáilithe.

2. PLEANÁIL (5 marc):

4 x PSÁ: 1 mharc an ceann
C/L: 1 mharc

- An fhaisnéis a theastaíonn agus na modhanna bailithe a aithint.
- Caithfidh tagairt don athbhreithniú a bheith bailí.
- Caithfidh gach ráiteas a bheith cáilithe e.g. trealamh cleachtaidh cá hait/cén dóigh/cad chuige?
- Obair le críochnú ag an múinteoir amháin = 0 marc

3. BAILIÚ SONRAÍ (40 marc):

Dhá mhodh / thasc @ 18 marc an ceann.

Do gach modh / tasc 9 x PSÁ @ 2 mharc an ceann
C/L: 4 mharc (grádaithe 4/2/0)

- Caithfidh an roinnt um bailiú a bheith bunaithe ar ghníomhaíocht. Pléitear sa roinne seo leis an tuairisciú ar an dóigh a ndearnadh an bailiú. Ba chóir cur síos ar na gníomhaíochtaí a rinneadh a chur ann.
- D'fhéadfadh tasc ar grúpa gníomhaíochtaí nasctha ábhartha iad a bheith i gceist le modh. Ní mór na tascanna/modhanna sin a thuairisciú i gcomhthéacs na n-aidhmeanna a sonraíodh.
- D'fhéadfaí sonraí Príomhúla a ghiniúint le foinsí tánaisteacha faisnéise.
- Ní leor ráitis shimplí e.g. bhreithnigh mé na gnéithe, thaifead mé na torthaí, tharraing mé an tírghné etc.
- Caithfidh cáilíocht éigin a bheith sa ráiteas e.g. cén dóigh/cá háit?
- Ní mór creidiúint a thabhairt i leith léaráidí/sceitsí má léiríonn siad an ghníomhaíocht um bailiú. PSÁ amháin in aghaidh an taisc/modha as sceitsí/léaráidí atá déantar go maith, go néata agus ar a bhfuil an lipéad cuí, bunaithe ar ghníomhaíocht agus ina léirítear an próiseas bailithe.
- Is féidir PSÁ amháin eile in aghaidh an taisc/modha a bhronnadh i gcás go bhfuil faisnéis bhreise ar sceitse (ní sa roinnt scríofa).
- Caithfidh sceitsí/léaráidí a bheith ar na leathanaigh chuí sa roinn um bailiú.
- Gan aon mharcanna do thorthaí sa roinnt scríofa seo.
- Marc ar an iomlán is ea comhleanúnachas as ábharthacht na hoibre sa roinn seo leis na haidhmeanna sonraithe.

4. TORTHÁÍ, TÁTÁIL, LUACHÁIL (30 marc):

Trí theideal @ 8 marc an ceann.

I leith gach teidil 4 x PSÁ @ 2 mharc an ceann

C/L: 6 mharc (grádaithe 6/4/2/0)

- Ná bronntar marcanna as Torthaí / Tátail / Luacháil ach amháin má tá siad sa chuid chuí den leabhrán tuairiscithe.
- Ní mór Torthaí / Tátail / Luacháil a bheith nasctha le haidhmeanna agus nasctha le gníomhaíochtaí a cuireadh i gcrích i gcuid an bhailithe faisnéise (Cuid 3).
- Is féidir torthaí a bhaint as cairteacha/táblaí ar na leathanaigh ghrafpháipéir chuí.
- Bunaítear tátail go díreach nó go hindíreach ar na torthaí; luacháil atá ann sa chás nach mar sin a dhéantar.
- Níl tátail nasctha le toradh sonracha ach caithfidh siad a bheith ábhartha do na tascanna a cuireadh i gcrích i gCuid 3.
- Ba cheart ard-ord smaointeoireachta a léiriú sna luachálacha agus ba cheart raon téamaí a bheith iontu. Ba cheart go mbeadh baint acu leis na haidhmeanna i gCuid 1 agus leis na tascanna a cuireadh i gcrích i gCuid 3. Ní mór dóibh a bheith sonracha agus cáilithe.
- Is féidir luacháil a dhéanamh i leith a bhfuil i ndán chomh maith leis an am atá caite.
- Ná tabhair marc dúbailte d'fhaisnéis a bhaineann le saincheistanna a luaitear i gCuid 3.

5. EAGRÚ AGUS CUR I LÁTHAIR NA dTORTHÁÍ (20 marc):

Dhá mhodh dhifriúla sa chur i láthair:

Gach cur i láthair: 4 x PSÁ @ 2 mharc an ceann

Comhleanúnachas ginearálta (C): 4 mharc (grádaithe 4/2/0)

- Ní mór na torthaí a chur i láthair ar dhá bhealach dhifriúla e.g. graif, cairt, léarscáil, tábla, sracléaráid, etc.
- Ní mór na torthaí a chur i láthair ar na leathanaigh ghrafpháipéir chuí i gCuid 4 den leabhrán tuairiscithe.
- 4 PSÁ ar a mhéad in aghaidh mhodh an chuir i láthair.
- Is ionann an Comhleanúnachas Ginearálta agus caighdeán agus soiléire an chuir i láthair. Faightear 4 mharc as an gcur i láthair foriomlán. Ní féidir marcanna as Comhleanúnachas Ginearálta a bhronnadh mura bhfuil ach modh amháin le feiceáil sa chur i láthair.

BARRACHAIRT / TREGHRAF / SCAIPGHRAF etc.:

Teideal Oiriúnach	2 mharc
1 Ais agus aonaid nó scála breactha uirthi	1 x PSÁ = 2 mharc
Gach ceann de 2 phointe / bharra tarraingthe agus lipéadaithe go cruinn	2 x PSÁ = 4 mharc

PÍCHAIRT:

Teideal Oiriúnach	1 x PSÁ = 2 mharc
Ciorcal agus an lárphointe go cruinn ann:	1 x PSÁ = 2 mharc
Gach ceann den 2 réimse tarraingthe agus lipéadaithe go cruinn:	2 x PSÁ = 4 mharc

TÁBLA RANGORDAITHE / TÁBLA:

Tábla Ilsraitheanna / Ilcholún

Teideal Oiriúnach	1 x PSÁ = 2 mharc
Bosca:	1 x PSÁ = 2 mharc
Sraitheanna / Colúin x 2 lipéadaithe:	2 x PSÁ = 4 mharc

Tábla le Sraith / Colún Aonair

Teideal Oiriúnach	1 x PSÁ = 2 mharc
Bosca:	1 x PSÁ = 2 mharc
Sraith / Colún lipéadaithe	1 x PSÁ = 2 mharc
Faisnéis ábhartha:	1 x PSÁ = 2 mharc

SRACLÉARÁID / LÉARSCÁIL:

Teideal Oiriúnach	1 x PSÁ = 2 mharc
Fráma	1 x PSÁ = 2 mharc
Dhá mhír faisnéise a bhaineann le hábhar na dtorthaí	2 x PSÁ = 4 mharc

Aguisín 1

Liosta na dTopaicí Fiosrúcháin sa Tíreolaíocht in 2021

1. Talamhúsáid atá ag athrú i gceantar áitiúil.
2. Tionchar na himirce i gceantar áitiúil.
3. Imscrúdú ar cheist comhshaoil áitiúil.
4. Staidéar ar gheolaíocht ceantair áitiúil
5. Imscrúdaigh tionchar **dhá** phróiseas shonracha maidir le creimeadh (e.g. scríobchaitheamh, cnaí, réiteach etc.) ar mhúnlú an tírdhreacha i dtimpeallacht abhann **nó** chósta **nó** oighreach.
6. Tionchar gníomhaíochta geilleagraí príomhúla **nó** tánaistí i gceantar áitiúil.

Aguisín 2

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Marcanna Breise as ucht freagairt trí Ghaeilge

Léiríonn an tábla thíos an méid marcanna breise ba chóir a bhronnadh ar iarrthóirí a ghnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna.

N.B. Ba chóir marcanna de réir an ghnáthráta a bhronnadh ar iarrthóirí nach ghnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna don scrúdú. Ba chóir freisin an marc bónais sin **a shlánú síos**.

Tábla 320 @ 10%

Bain úsáid as an tábla seo i gcás na n-ábhar a bhfuil 320 marc san iomlán ag gabháil leo agus inarb é 10% gnáthráta an bhónais.

Bain úsáid as an ngnáthráta i gcás 240 marc agus faoina bhun sin. Os cionn an mharc sin, féach an tábla thíos.

Bunmharc	Marc Bónais
241 - 243	23
244 - 246	22
247 - 250	21
251 - 253	20
254 - 256	19
257 - 260	18
261 - 263	17
264 - 266	16
267 - 270	15
271 - 273	14
274 - 276	13
277 - 280	12

Bunmharc	Marc Bónais
281 - 283	11
284 - 286	10
287 - 290	9
291 - 293	8
294 - 296	7
297 - 300	6
301 - 303	5
304 - 306	4
307 - 310	3
311 - 313	2
314 - 316	1
317 - 320	0

Imscrúdú Tíreolaíoch – Ní chuirtear san áireamh san iomlán do mharcanna bónais é.

Tabhair faoi deara: Tá fáil ar scéim mharcála mhionathraithe le haghaidh iarrthóirí a thug faoi scrúdpháipéar mionathraithe.

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán

